

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

3 Vtrùm is, qui ludo vetito aliquid est lucratus, teneatur ad illius
restitutionem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

quia quando quis coactus per iniuriam contractum fecit, est in potestate ipsius postea illum ratificare, vel in irritum reuocare, prout illi commodius fuerit, ut ostensum est cap. 17. dub. 6.

12 *Importuna preces.* Importunæ preces, quibus aliquis te ad lusum attraxit, non sufficiunt ut teneatur ad restitutionem, nisi tanta sit importunitas, ut tibi malis rem tuam periclitari, quàm tantis molestiis affici, quod rarum est. Iuxta hæc intelligendum & limitandum quod habet D. Thomas 2. 2. quæst. 32. art. 7. ad secundum, de trahente ad lusum ex luti cupiditate.

13 *Ne fraudibus utantur.* Tertia conditio est, ut non utantur fraudibus contra leges ludi; alioquin tenentur tum ad restitutionem eius quod sic lucrati sunt; tum etiam ad reparationem damni, quod incurrit qui alioquin lucraturus erat: qui enim fraude vicit, non tantum tenetur restituere id quod ab altero accepit; sed etiam quod alter iuste lucraturus erat, nisi fraude impeditus fuisset: quia est huius damni causa iniuste. si tamen erat dubium an esset lucraturus, non teneatur ei rem suam, quam exposuerat, dare; quia in dubio melior est conditio possidentis. tenetur tamen rem, quam ab eo sic lucratus est, restituere, ob eamdem causam: quia in dubio non possum mihi rem alterius attribueré, eò quod in dubio melior sit conditio prioris possidentis. Leges autem ludi sunt, quas vel ipsi ludentes communi consensu inter se statuere, vel si nihil hac de re egerint, quæ eo loco, vel apud eam gentem, cuius more ludete statuerunt, sunt receptæ: nam contractus, nisi aliud exprimatur, censentur celebrari secundum consuetudines loci; quamvis fortè alter contrahentium, vel uterque aliquas earum ignoret. Fraudens tamen, seu astutia communi consuetudine recepta, vel in quas expressè aut tacitè ludentes consentiunt, sunt licitæ; nec reddunt obnoxium restitutioni: ut si quis aduertens se certè lucraturum, roget aduersarium, vel sine deponere duplum: aut si videat errantem in numerandis signis, & non moneat: quisque enim suas tantummodò partes agit, neque censetur ludenti prodesse, quod per negligentiam non aduertit. hoc tamen non est iniuste verum, sed tantum ubi consuetudine id est receptum.

14 *Astutia.* Tertia conditio est, ut non utantur fraudibus contra leges ludi; alioquin tenentur tum ad restitutionem eius quod sic lucrati sunt; tum etiam ad reparationem damni, quod incurrit qui alioquin lucraturus erat: qui enim fraude vicit, non tantum tenetur restituere id quod ab altero accepit; sed etiam quod alter iuste lucraturus erat, nisi fraude impeditus fuisset: quia est huius damni causa iniuste. si tamen erat dubium an esset lucraturus, non teneatur ei rem suam, quam exposuerat, dare; quia in dubio melior est conditio possidentis. tenetur tamen rem, quam ab eo sic lucratus est, restituere, ob eamdem causam: quia in dubio non possum mihi rem alterius attribueré, eò quod in dubio melior sit conditio prioris possidentis. Leges autem ludi sunt, quas vel ipsi ludentes communi consensu inter se statuere, vel si nihil hac de re egerint, quæ eo loco, vel apud eam gentem, cuius more ludete statuerunt, sunt receptæ: nam contractus, nisi aliud exprimatur, censentur celebrari secundum consuetudines loci; quamvis fortè alter contrahentium, vel uterque aliquas earum ignoret. Fraudens tamen, seu astutia communi consuetudine recepta, vel in quas expressè aut tacitè ludentes consentiunt, sunt licitæ; nec reddunt obnoxium restitutioni: ut si quis aduertens se certè lucraturum, roget aduersarium, vel sine deponere duplum: aut si videat errantem in numerandis signis, & non moneat: quisque enim suas tantummodò partes agit, neque censetur ludenti prodesse, quod per negligentiam non aduertit. hoc tamen non est iniuste verum, sed tantum ubi consuetudine id est receptum.

15 *Astutia.* Tertia conditio est, ut non utantur fraudibus contra leges ludi; alioquin tenentur tum ad restitutionem eius quod sic lucrati sunt; tum etiam ad reparationem damni, quod incurrit qui alioquin lucraturus erat: qui enim fraude vicit, non tantum tenetur restituere id quod ab altero accepit; sed etiam quod alter iuste lucraturus erat, nisi fraude impeditus fuisset: quia est huius damni causa iniuste. si tamen erat dubium an esset lucraturus, non teneatur ei rem suam, quam exposuerat, dare; quia in dubio melior est conditio possidentis. tenetur tamen rem, quam ab eo sic lucratus est, restituere, ob eamdem causam: quia in dubio non possum mihi rem alterius attribueré, eò quod in dubio melior sit conditio prioris possidentis. Leges autem ludi sunt, quas vel ipsi ludentes communi consensu inter se statuere, vel si nihil hac de re egerint, quæ eo loco, vel apud eam gentem, cuius more ludete statuerunt, sunt receptæ: nam contractus, nisi aliud exprimatur, censentur celebrari secundum consuetudines loci; quamvis fortè alter contrahentium, vel uterque aliquas earum ignoret. Fraudens tamen, seu astutia communi consuetudine recepta, vel in quas expressè aut tacitè ludentes consentiunt, sunt licitæ; nec reddunt obnoxium restitutioni: ut si quis aduertens se certè lucraturum, roget aduersarium, vel sine deponere duplum: aut si videat errantem in numerandis signis, & non moneat: quisque enim suas tantummodò partes agit, neque censetur ludenti prodesse, quod per negligentiam non aduertit. hoc tamen non est iniuste verum, sed tantum ubi consuetudine id est receptum.

DUBITATIO III.

Utrum is qui ludo vetito aliquid est lucratus, teneatur ad illius restitutionem.

16 *Sententia DD. antiquorum.* Quidam Doctores docent, acquisita ludo vetito, nullo modo retineri posse, eò quod dominium per talem ludum non transferatur; sed esse restituenda vel pauperibus, si victus victorem induxit ad lusum; vel ipsi victo, si illum victor induxit. Ita D. Bonauentura in 4. d. 15. numer. 67. expressè docet de aleatoribus, idemque sentit de omnibus ludis illicitis: nam ratio ipsius ad omnes pertinet. Idem tenent D. Thomas eadem dist. qu. 2. art. 4. quæstioncula vlt. ad secundum, Richard. eadem distinct. in fine. Palud. eadem dist. qu. 3. art. 5. & alij quidam.

17 *Nò esse obnoxia restituti.* Resp. & Dico Primò, Omnino verius esse, acquisita ludo vetito retineri posse, nec esse obnoxia restitutioni ante sententiam Iudicis iubentis

restituere. est communis sententia DD. aliorum, Alexandri Halensis 4. p. q. 86. memb. 3. a. 6. Adriani in 4. tractat. de restit. 5. Quia in superioribus. Ioannis Medina C. de restit. qu. 22. Castro l. 2. de lege pœnali, cap. 2. Soti lib. 4. de lust. q. 5. art. 2. Couarr. supra n. 2. & 3. & aliorum. Idem tenent passim Canonistæ in cap. pœnult. de vita & honest. Clericorum, teste Couarr. Probatur, quia contractus ludi Iure naturæ habet vim transferendi dominij: ex eo autem, quod talis ludus est prohibitus, neque Iure naturæ, neque Iure positivo impeditur dominij translatio: ergo acquisita tali ludo, non sunt obnoxia restitutioni. Maior patet ex dubit. prima. Minor probatur; non enim impeditur Iure naturæ; quia et si contractus aliquis sit prohibitus, vel etiam Iure naturæ illicitus, non ideò naturalis ratio dicitur esse irritum; ut patet in matrimonio contracto post votum castitatis, vel post sponsalia cum alio inita; in venditione rei, quam Deo vouisti: in promissione facta meretrici pro vsura corporis. aliud enim est, contractum esse illicitum, aliud esse irritum, seu carere vi obligandi; multa enim illicitè fiunt, quæ tamen facta, tenent. Sed neque Iure positivo Casareo, (de quo illi Doctores loquuntur) quia Ius illud nusquam irritum reddit talis ludi contractum: sic enim habetur L. Aleatorum. 2. C. de aleatoribus, de quibus maximè possit dubitari: *Nulli liceat in publicis vel priuatis domibus vel locis ludere, neque in genere, neque in specie: & si contra factum fuerit, nulla sequatur damnatio; (id est, victus non cogatur soluere) sed solutum reddatur, & competentibus actionibus repetatur ab his qui dederint, vel eorum heredibus, aut his negligentibus, a patre; aut defensoribus illius ciuitatis, vel recipiat fiscus, non obstante quinquaginta annorum prescriptione.* In Græco textu sic habetur: *Victum in alea lusu non posse conueniri, & si soluerit, habere repetitionem tam ipsam quam heredes eius, aduersus victorem & eius heredes: idque perpetuo, etiam post triginta annos.* Hæc leges non reddunt irritum ludi contractum, nec efficiunt ludentes inhabiles ad dominium transferendum; sed solum concedunt perdenti repetitionem: quod Doctores passim intelligunt de repetitione in iudicio, ut per sententiam Iudicis recuperetur amissum. vnde inferunt, non sufficere ut repetitio priuatim fiat, aut etiam ut fiat in iudicio, nisi sequatur condemnatio, qua victor iubeatur restituere; ante hanc enim, victorem non teneri. Ita Couarruias supra numero 8. Castro lib. 2. de potest. legis pœnal. cap. 2. corol. 3. Medina qu. 22. & alij. Ratio est, quia hæc lex, qua parte iubet solutum reddi, est pœnalis; ac proinde non obligat ad id præstandum, quod in pœnam statutum est, ante sententiam; vel si non est pœnalis, saltem est dispositiua modi, quo res perdit debet recuperari; sicut cum concedit restitutionem in integrum contra prescriptionem, vel contractum vtrimque impletum; iuxta ea, quæ diximus supra cap. 6. dubit. 18. & cap. 17. dubit. 9. quod etiam satis colligi potest ex illis verbis, *Competentibus actionibus repetatur ab his qui dederint, &c.* ubi solum conceditur ius repetendi per ministerium Iudicis. Adde, non esse consentaneum moribus hominum, ut victor obligetur ante sententiam: quia rari futuri sunt, qui sponte restituent; & ita conscientia hominum implicarentur abique fructu. Deni-

18 *Ius Casareum.*

19 *Debet repeti in iudicio.*

Denique conſuetudine receptum eſt, vt nemo putet ſe teneri hac lucra reddere, niſi per ſententiam Iudicis compellatur.

Dices, In Græca editione dicitur, *Data ſuper aleæ luſu cautio ſi irrita & condici poſſit*: ergo contractus ludi eſt irritus, ac proinde ſolutum debet reſtitui, etiam ante ſententiam?

20
Cautio in-
terueniens.

Reſp. *Cautio* diſtingui ab ipſo contractu, ad cuius ſecuritatē datur: vnde etſi cautio ſit irrita, non idēo contractus ludi eſt irritus. dicitur autem irrita *cautio*, quia ex vi ipſius non poteſt victus cogi ad ſolutionem: & ſi quis ex ea coactus fuerit ſoluere, eō quod non potuerit probare illam eſſe datam ſuper aleæ luſu, poteſt vti occulta compensatione; quia coactus eſt ſoluere ex vi cautionis, quæ nullam vim habebat.

21
Si victor
in ſepe dicit
ſenſentiā.

Petes Primò, Quid ſi victor impediatur ne Iudex illum condemnet ad reſtitutionem lucrorum, tenebitur ne adhuc reſtituere?

Reſpond. Si impediatur per vim vel fraudem, tenebitur: quia per iniuriam impeditur ne victus poſſit recuperare id, ad quod leges ei luſu tribuunt. ſi autem abſque vi vel fraude impediatur, non tenebitur; quia vitur Iure ſuo, ne condemnetur. vt ſi neget ſe quidquam ludo lucratum, eō quod res ſit omnino occulta, nec victus habeat vllum teſtem quo id probet. cum enim hic examinatur criminaliter, vt puniatur priuatione lucri in pœnam criminis; non tenetur fateri, etiam ſi ſub iuramento rogetur, antequam ſit ſemiplenè probatum per vnum teſtem omni exceptione maiorem, vt docet Molina diſputat. § 14. Hac ſententia probabilis eſt. Contraria tamen videtur verior, ex contrario fundamento. non enim iſta lex videtur eſſe pœnalis, ſed diſpoſitiua æqui & boni, ne homines rebus ſuis per ludum irrecuperabiliter priuentur, cum magno Reipubl. incommodo, vt dictum eſt dubit. 1. ſicut illæ leges, quæ certis caſibus concedunt in integrum reſtitutionem. Confirmatur, quia ſi victor in pœnam delicti condemnaretur ad reſtitutionem lucri, non deberet fieri reſtitutio victo, qui fuit particeps delicti, ſed fiſco; ſicut cum aliquid datum eſt pro adulterio, vel homicidio. Itaque victor non examinatur criminaliter, ſed civiliter; ſicut cum petitur reſtitutio in integrum: ac proinde rogatus tenetur fateri veritatem, etiam ſi res occulta ſit.

22
Si victus
non audeat
repetere.

Petes Secundò, Quid ſi victus non audeat repetere in iudicio, metu dedecoris, poteritne vti occulta compensatione aduerſus victorem?

Reſpond. Non poſſe. Ita Caſtro & Medina ſuprà. Idem tenet Sotus, etſi dubitanter. in eadem ſententia eſt Adrianus qu. de Ludo, §. Sed oritur ex his: etſi Sotus & Medina contrariam ſententiam ei tribuant. Ratio eſt, quia victus non habet ius ad recuperandum amiſſum, niſi per Iudicis ſententiam: aliud enim ei leges non concedunt. poteſt tamen minari accuſationem & repetitionem in iudicio; & ſi victor, vt hoc declinet, reſtituat ei lucrum, poterit victus illud accipere; modo tamen verè animum haberet in iudicio repetendi; quia tunc tanti valet repetere, quanti eſt id,

23

quod accipit vt non repetat. Secus ſi non habebat animum repetendi, ſed ſolum ſingebar, iuxta Molinam loco cit. Quamuis etiam in hoc caſu verius putem, poſſe accipere; quia habet Ius repetendi: quo Iure cedit. vide ſuprà cap. 17. dub. 6.

DUBITATIO I V.

Utrum is, qui ludo vetito perdidit, teneatur ſoluere in foro conſcientiæ.

24
Quidam DD. dicunt teneri ſoluere, quamuis ſolutum poſſit poſtea in iudicio repetere. Ita Caſtro & Medina ſuprà. Ratio eſt, quia Iure naturali quiſque tenetur implere promiſſa.

Reſpond. tamen, Iure communi Caſareo non teneri ſoluere quod ſic amiſit. Ita Adrianus ſuprà, Couarr. ad regul. Peccatum, p. 2. § 4. num. 8. Inſinuat Nauarr. cap. 20. num. 17. videtur enim probare ſententiam Adriani & Couarruuiæ.

Probatum Primò. Quia Iure Caſareo ſancitur, vt victus non cogatur ſoluere: atqui parum eſt non cogi in foro externo, ſi interim cogitur in foro conſcientiæ. deinde cur vult illum non cogi, niſi quia mens eius eſt, vt non ſoluat, & rebus ſuis ſe non exuat, & victor non fruatur lucro?

Secundò, Ibidem conceditur, vt victus & eius heredes poſſint ſolutum repetere: atqui hoc ipſo videtur concedi, vt non teneatur ſoluere: cur enim non eximat illum obligatione ſoluedi, cui concedit Ius, ſi ſoluere, repetendi? Confirmatur, quia qui ad agendum admittitur, eſt multo magis ad excipiendum admittendus, vt habetur cap. Qui ad agendum. de reg. Iuris in 6. ergo cum victo detur actio ad recuperandum pretium ſolutum, conceditur eidem etiam Ius excipiendi contra victorem, vt ei non ſoluat. quorſum enim per inuites ambages ducatur, vt rem ſuam recuperet, cum ab initio poſſit non ſoluere?

Tertiò, in lege Græca redditur irrita omnis cautio data ſuper aleæ luſu. vult ergo ex aleæ luſu non naſci obligationem ſoluedi. cur enim vellet cautionem, quæ contractum confirmet, eſſe irritam, ſi ex contractu vellet aliquam obligationem naſci?

Nec obſtat, quod Iure natura teneamur promiſſa liberè facta implere: hoc enim verum eſt, niſi maior poteſtas reddat ea irrita & inualida; aut niſi faciat poteſtatem non implendi; quod ob iuſtam cauſam facere poteſt. Idem dicendum de quouis alio contractu. quamuis enim lex contractum ludi non reddat propriè irritum; (victor enim poteſt exigere à victo ſolutionem rei, quam lucratus eſt; & cum ei tradita fuerit, acquirit eius dominium, nec tenetur eam reſtituere victo ante ſententiam: quod eſt ſignum, contractum non fuiſſe irritum) tamen cōcedit victo poteſtatem liberandi ſe, & excutiendi obligationem per contractum inductam, ſi velit. Itaq; etſi victor poſſit ſolutionem exigere, tamen non poteſt eam extorquere, ſi victus beneficio legis vt volens, nolit ſoluere.

Petes Primò, Quid ſi vterque renuntiarit beneficio legis, ceſſeritque Iure ſuo; poteritne victus adhuc denegare ſolutionem?

Reſpondeo, Si ſolum renuntiauit ſimplici verbo abſque iuramento, poterit non ſoluere; & ſi ſoluere, repetere: ſimplex enim ceſſio non priuat hominem Iure, quod lex ei tribuit, in fauorem boni communis. alioquin facillimè omnis vis legis redderetur inanis & fruſtratoria. Si verò renuntiauit cum iuramento, iurando ſe non vſurum beneficio legis, tenetur ſoluere, & ſolutum non poteſt repetere; ſi tamen de ea re liberè poterat diſponere, quia iuramentum de relicta, alteri

25

Lex dat
poteſtatem
excutiendi
onus ſol-
uendi.

26

Renuntia-
tio beneficij
legis.